

Гео Милев
ЖЕСТОКИОТ ПРСТЕН

Издава **МАКАВЕЈ - Скопје**
tel. 02/ 3290 528, 075 36 50 50
e-mail: makavej@t-home.mk
www.makavej.com.mk

Директор
Јагода Цветкоска

Главен уредник
м-р Владимир Цветкоски

ЕДИЦИЈА
Балкански писатели

Компјутерска подготовка
„Макавеј“

Дизајн на корицата
Кристи Георгиевски

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821.163.2-1
821.163.2-95

МИЛЕВ, Гео
Жестокиот прстен / Гео Милев ; превод од бугарски Бранко
Цветкоски. - Скопје : Макавеј, 2010. - 260 стр. ; 20 см. - (#Едиција
#Балкански писатели)

ISBN 978-608-205-079-9

COBISS.MK-ID 86205706

* * *

Сите права на изданието ги има ИД „Макавеј“ - Скопје.
Забрането е копирање, размножување и објавување на делови или
на целото издание во печатени или електронски медиуми
без одобрение од издавачот

Издавањето на ова дело беше промовирано од страна на книжвната мрежа ТРАДУКИ,
чишто членови се Сојузното министерство за европски и меѓународни прашања на
Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република
Германија, швајцарската фондација за култура ПроХелвеција, КултурКонтакт Австрија,
Институтот Гете, Агенцијата за книги на Словенија и фондацијата С. Фишер

ГЕО МИЛЕВ

ЖЕСТОКИОТ ПРСТЕН

Превод од бугарски:
Бранко Цветкоски

traduki™

2011

ПЕСНИ И ПОЕМИ

ЖЕСТОКИОТ ПРСТЕН

Во ноќта по бледите фалбени литургии
ти праќаш да ме врзат твоите слуги – и
по тегобниот свод на вечната пирамида
за страшни свечености ме водиш, Сону!

О крвава главо во мојот послужавник:
слеп ужасу на студениот сид –
и сенишен пату однадвор и сенишен свету кон
мрачни коридори,

сплетени во жесток

без излез прстен –

вон:

(О јагне бело! среде полнозрачна зора над Нил,
испрскано со крвави петна,

си скрило

глава – без грев, без жалба, без порок...)

Бог говори:

ПАРСИФАЛ

Еве ги пак раните умори,
пак онаа чудна печал:
о Парсифал! о Парсифал!
загубен во призрачни простори –
ти морнобел и целиот во печал!

Срцето на светиот Лебед
ја обои твојата стрела –
и над сломените крила
одмина горд и тих – без трепет –
гревот на твојата стрела.

Викот на пурпурната плот
те грабнува во стрвните мрежи
и со црни пламења ја бележи
насоката на твојот пат,
заплетен во сладострастни мрежи:

Таму болниот повик на вековите
ти го рисуваш во бездомен крст
- над тебе бдее тревожниот прст –
и не навестува поздрави свети
врз твоите гради извезениот Крст.

Ти ставаш траурен венец
врз своето чело – и со болка
ја признаваш својата горка слава:
„Јас се викам Совршениот Глупавец,
а мајка ми – Срцевата Болка.“

А таму длабоко во горите вिति

- далеку – свони Светиот Грал
(о Парсифал! о Парсифал!)
и гасне како повик на вековите,
бездомниот спомен и печал.

**РЕЧИ:
НЕНАДЕЈНО ДА ИСЧЕЗНЕШ**

и да се слееш мигум цел
со шумот на уличниот празник –
и ти, и твојата печал –

да бидеш светол и безличен
среде многуликата толпа,
да бидеш шара од дневниот блен
на јарката делнична судба –

и да нè демнат црните стражи
над твојот премален сон –
ни звук, ни свон да ти припомнам,
дека Вие и Тие се – предмети вон –

и гол од својата излишна гордост,
без време, без лик и без вест –
нека те лулее една голема,
последна и проста радост: Денес –

речи: ја разбираш ли лагата
на тие гибелни мечти?
- А! вистината и лагата
се круг – и во него круг си ти!

О! и узреј во светата пазува
на тој тих грев, насушен, прав –
и принеси му како жртва сè
ти
: својот гнев и скрб, и страв!

* * *

Après Réalité formidable et suprême...

Verhaeren

И ВО ТОЈ ЧАС, КОГА СО
ПРОДОЛЖЕНА БЕЗНАДЕЖНОСТ
неславно небесата се измолкнуваат назад
кон некаква далечна, трагична бесконечност –
јас ги носам своите стапки изгубен во темен град.
Кон некаква далечна, трагична бесконечност
заоѓа улицата, грешниот плоштад –
и соблазнуваат вечерни жени со продажна нежност
по црните тротоари –

Ти не си од овој свет!

О соблазнуваат вечерни жени со продажна нежност...
- како страшен кошмар сред тишина гробна.
Реалноста – грда, свирепа и врховна –
се исправува над тебе во злокобна безметежност.
Реалноста грда, свирепа и врховна
ја изрекува твојата пресуда со горда нежност:
- симни ја од твоето рамо доламата таговна
и отстапи кон тивката монашка безгрешност! –

О ДОЖДУ, О ДОЖДУ ОБИЛЕН И ТАЖЕН

- по тротоарите водо што танцуваш! –

Пијан, разголен, волен, баханален,

- но со црна маска – ти го играш

бесмислениот танец на тагата.

О веселост маскирана! ти со ведрина маскирана таго!

о весел плачу! и танецу под расплакани чинели

- и вечер зачната среде мрак, но со бујнобел

дожд озарена – Дожд! о клоуну во погребалните карневали!

И ти леташ – зраку и смеву, - и ти си бел, безумен,

по тротоарите водо што танцуваш! –

вечерен дожду, понесен во танец шумен

над погребниот пајтон црн над градот.

СРЕДЕ ТИЕ СИВИ ОЧАИ,
кои го хранат моето тело
со горчливи и печални сознанија
и со болни знаци на ласкање
го подмамуваат мојот кутар пат
далеку кон лавиринтни зданија,
кои стегаат и ја задушуваат
душата во камено молчење –

јас би останал горд и тврд
кон секоја смрт
- без сострадание!
и би побарал надеж
во убиствениот водовртеж
на црните ѓаволски гатања
или
- би останал без желби -
би се нашол на безизлезен пат
во бесплодни блудни прикаски
затоа
: што ме гледа светот –
дека ги пијам ведрите блескоти
на ведриот небесен свод –
затоа
: што ме соблазнува гласот
на новомесечевите мечтаења –
штом немав на својот пат
на несвесни изгнанства
една последна маѓепсаност
Дел од Твојата Златна Плот.

Ich liebe die hektischen, schlanken
Narzissen mit blutrotem Mund...
Felix Dörmann

ВО ОВОЈ ЧАС НА ВЕЧЕРНИ ИЗМАМИ
молчам и тажно пророкувам,
претчувствувам, дека тоа што го посакувам,
е болната надеж во мојата душа:

Ги сакам нервозните, болни
нарциси со усни раскрвавени –
среде самрачните одаи, безволни,
во осаменост и страв оставени –

ги сакам оние студено-вечни
смарагди – месечеви и зелени –
мечтите како болни струни, далечни,
искинати во сонливите лагуни –

ги сакам змиите занесени
во дивиот танц – толку студени и јарки –
ги сакам полињата есенски
со дамки разнобојни и жарки –

и тие жени меланхолични,
со лица изморени и бледи
- ги сакам насмевките болни,
нивната смеа пред мачните поети –

ги сакам зданијата вжештени
- среде ужас, и навечер, и в бура –
и нивните страотни блескања
низ старите канали во лазурот –

јас сè сакам кое што

е пурпур во кантината тажна –
и болно што го посипува срцето
со плачлива пепел кристална:

- како што ти, чудна! загледана!
ја заплеткуваш со насмевнат взор
мојата душа во мрежа замаена
од вљубени тивки умори.

СЕГА Е МНОГУ ДОЦНА. ЗБОГУМ.

(Зашто премногу те сакам!)

Но нема во страст да те закитам.

(Јас одамна блед. Многу, многу.)

Сега е веќе доцна. Сè.

Денот. Ноќта. И јас. И ти.

И задоцнетата насмевка,

разлеана во тага по вазните

на твојот поглед...

Неплодна вечер!

Моето срце не очекува тајна.

(Јас или таа бледа вечер –
но бледнината е бескрајна!)

Сфаќам. Знам. Нема тајна.

Сега е многу доцна веќе.

ДОДЕКА ТИ НЕ ВОЗВРАТИШ
ПОГЛЕД ВО САМОТНО СОМНЕНИЕ,
не ја спростреш тагата на појасот девствено бел –
за да ја видиш жената која со гради изморени е
- во огледалото – и голите лелеци на телесната печал...

Во него ден ќе поминам со пустежна тага кон уморите –
по реките мрачни, таму долу, кон новите земји;
над моето платно – грбот трагичен на конквистадорите:
Црн Лебед со гради испотени во вжештени бранови.
И ќе мидам горе – во тие расејани диви преселби,
со првобитна утеха и скрб – но по темниот брег
голоноги дивајчки, со очи уморени од копнеење,
ќе го следат на безумната јахта возбудениот бег.

А високо над сините лавини и тешките глечери
темниот страв на наведнатите вулкани ќе грее без поздрав;
и тревата полегната по незасолнетите вечери
во моите погледи горко ќе гасне – без зов, без завет.
Пламнуваат рози пред нас и ѕвезди во овој час среде брановите:
секој сон ќе го здогледа ветениот бел Ханаан!
секоја злобна љубов, љубовта, помешана со омразата,
ќе го разгласи на своите чинели восторот насмеан.

Јас здогледувам – утеха во мојата душа бујно разлистена
и земја без страдание – таму! – под спокојна зора,
каде што нема ни зло, ни добро, ни лага, ниту вистина –
само проста душа, проста радост и проста игра.

И после многу насмевки –
откако ја растајнив тагата на фатаморганите –
ве прашувам јас: - подадете! подадете ми јасен пехар!
- О слики на ставата женска, дали вие ќе ми кажете
таинствени зборови на тивка утеха и радосен мир? - -

ПРИКАЗБЕНО ИНТЕРМЕЦО:

ПАТУВАЊЕ ВО КИНА

Неочекувано смеата на Источниот океан ја разбуди Небесната империја:

пред нас – среде хризантеми, свеченост и смарагди –
застана неопфатното, застава златното Срце на Истокот:

- Неверојатно! –

тажната жена, којашто беше со мене, таа
мојата сенка, одразена над безгрижниот бран на Океанот:
о!

- свеченост на утрото и залезу на вечерта -
таа е последната, и првата, и бледата, и мртвата, и сите:
згасни! јас не те сакам веќе.

И ослепен од сонцето, јас можеби заспав
и во својот сон видение видов

- видов:

пред мене застава ти

- Единствена – Сама! -

Кинеската кнегиња Линг-ма-це.

О! вистина е страшната лага на моите сонцишта!

о – вистински се пурпурните привиденија на моето срце:

- Единствена – Сама! –

Ми ги раздвижи синцирите на мојата радост
и го задуши злокобниот бладеж на моите месечеви усни,
ја уби зелената, студената, мртовечката месечина,
загнездена во срцето – о кажи!

и ете:

Јас сум младенецот Ноча

со своите три духа и девет души

- распарчен на делови и в миг прероден -

и понесен кон јасната пролет,

и понесен по патот на вечниот ден –
под моите нозе во бурен, стремителен полет
- тркалото на Огнот,
тркалото на ветерот -

Нека бие веселениот гонг!

нека се раздвижат празничните струни!

Зашто лошиот бог на Северот заспа – и спие
длабоко тој, до смртта.

Зашто пламеност на среќата го стопи
мразот на неговиот страшен замок – и крила
над мојот страв спушта тоа – се наведнува да ме бакне –
Ела!

И ослепен од среќа, јас можеби заспав
и во својот сон видов видение

- ГО ВИДОВ

Божествениот Жител на кристалниот дворец
и заслепувачкиот блесок на кристалот;
- или: не сум ли јас владетелот на тој блесок?

јас крстениот

во слава на Сладострастниот Стрелец? –

Не жалам!

Татко ти, веселиот богдихан,

нема да ми изгради таков дворец:

о исчезнување на блесокот! венчана ти и јас венчан

за Среќата на белиот венец –

дојди!

помини со лесните кристални стапала:

таму чека Чудото – и ти си таа, и јас сум тој, когошто тоа за на-
век го чека...

Но: варди се! таму пред влезот пурпурниот змеј

е стражар на Чудото. Тој спие, но и бдее – варди се!

Тоа е змејот на мојата стара тага

испишан врз грбот на Кина:

варди се – не буди го – не ласкај му! –

Ослепен од очекуваното Чудо, јас можеби заспав
и во својот сон видов видение

- ги видов

- Бескрајните сали на Ведриот мраз –
распрсканата сребренеста роса на месечевиот срп
- на флејти од јаспис сонливиот глас
и сините блесоци на тајните лампиони
- берили, хаицинт, смарагд, сафир, топаз
и чисти аметисти, оникс, хризолит, рубин, циркон
- душата шеметна ги гони и лета
во неуловливи кругови од блесок и свечена тага
- но твоето напрегнато око мазни сè, ти
голем убиствен Дијаманту!
- ти го пуздеросуваш блесокот и во неизвесни бездни
го палиш дивото оро на
неброените сонца – ти ми плетиш круна
од пламења – раздробуваш, растрошуваш
и молиш со безумните раце на својот блен –
Кохинур! Кулинан!
- расфрлуваш бесни пламења – кристал, ѕвезди, искри -
безбројни сонца –

(Кнегино!)

- жар, искри -

пијано ослепување – вртење – пожар –
и паѓање – и свон на искршени кристали! - -

- спасувај се! дворецот ти гори! -

ЈАС БИ ЈА САКАЛ МОЈАТА СРЕЌА

и моите случајни радости,
јас би го закитил со сладострастие
сонот на сите мои младости,
во секој сладок час причесна
би зел од своите кратки радости

- ако бев на овој свет само еден,
среде насмевки и самиот веќе,
ако не бев зад секоја среќа
скриен страв,

ако не бев самак
јас крстениот со горката причесна
на жолтиот раздразлив Сплин.

МРТОВЕЧКИ ЗЕЛЕНА, СЛОМЕНА ЛЕЖИ

месечината над белиот праг.

Запишан е твојот маченички призрачен знак –

и во месечевиот мраз над прагот тој лежи:

смел образ, огледан среде злоба и мрак.

- Месечината студена лежи.

Есенските гробишта зјаат –

о слепи прозорци и мртви врати:

есенските гробишта зјаат –

давеници древни и бледи дедовци,

закитени со оган и смрт, и со ѕвезди:

- Есенските гробишта зјаат.

За миг ножот светот го опкружи –

и блесна неочекуван во далечни очи.

За миг писок на нож темниот сон го дружи –

पूर्णниот ветер со писок го однесува:

и крвава дланка под безбојните зраци

зловешто над белиот ѕид се испиша.

- Месечината студена лежи.

*Мојата глава – темен фенер
со искриени стакла.*

Саша Черниј

МОЈАТА ГЛАВА –

крвав фенер со строшени стакла,
изгубен среде ветер и дожд, и магла
во полноќните полја.

Јас умирам под котата 506
и воскреснувам во Берлин и Париз.

Не постои век, не постои час - има само Денес!

Над последната пролет ти жедно и страшно пишгиш,
о сабјо! раскината мрежа од крвави капки
среде мракот –

и во мракот

господ слеп ги

собира и молкум ги пренесува кон поранешниот призрак...

О Сфинго ! со беспопштедна гримаса на подсмев

- замрзната, камена, вечна и зла –

исправен во бескрајниот, страшен, вселенски Египет:

пред темниот просјак Едип –

изгубен среде ветар и дожд и магла.

МЕСЕЧИНАТА, СТАРАТА ЗМИЈА, ЈА СОБЛЕКУВА
- длабоко во црните шуми – својата зелена
кожа.

Студената
и влажна ноќна тишина е полна
со здив на отровни бурјани – во прокоба
се плетат немите далечни молњи
и злобно го стегаат мургавиот лик
на хоризонтот.

За миг
над темниот сид на
Светот застана пурпурниот Демон –
и во мракот пламна неговиот вик:
- ОСАННА!
Ти запираш тука; оттука почнувам Јас.

Ќе ти зададам едно Зошто: - о колку земен
си ти, за да не си го чуеш својот глас!
да не останеш во ниеден миг без чувство!
Помни: магијата не е уметност –
и злато нема да најдеш ти!
На дното останува црн сок и чемер –
- молк – и со него ти си крстен!

Одново затегни го цврсто
на својата мисла жестокиот прстен!
Без мечти
нема да останеш ти, но – тие болат.

- О знаеш ли каде води твојот пат? - -
Ноќта е без излези. Јас сум тука.
Над кулата високо ползи
месечината, старата змија, со корава
насмевка во жолтите очи...

- УДРИ ТРЕТАТА СТРАЖА!

И јас го здробив прстенот

- о знам!

и целиот веќе можам да се раскажам.

Јас се пронајдов себеси најпосле!

да –

јас пред себеси застанав сам

и во огледалото – разјадени и бледи –

контурите на мојата лага!

да –

гледам: проектирани се таму

патеките на мојата душа

и сите мои нерви, сите вијуги

на мојот жеден мозок...

Моите злоби

и моите соништа – јас самиот во сонот ги

растајнувам јасно (ах и кој друг – кој

моето исчезнување би го видел однадвор!)

Демонот на Вистината „ТЕШКО ТЕБЕ!“

ми вели – јас сум вик од тежок сон

и грчење во пленувачките нокти

на некаков неврастичен страв - -

Но – јас сум составен од диви танци;

но – јас сум исткаен во игра и смеа

(Човеку! за смеа над сè ти си повикан)

и мојот златен пат ме води пак,

и секого, при златната Валхала,

пред чијшто праг судбината го нацртала

е мојот сладострастен зодијак - -

Но - : да не смееш да си речеш „Бела

е мојата душа! чист – мојот знак!

јас сум роден во среќната Валхала!

јас немам непријатели на мојот брег.“

ЗЕМЈАТА РАЗГНЕВЕНА СЕ ОТВОРИ

и прозбори со огнените јазици:

- Апостоли! светии! маченици!
водачи на сенишни собори!
монаси! крстоносци! алхемичари!
- жедуваат калливите простори
на мојата душа за вашата пепел!
Една лага без радост и измама,
без пламен вознес е секој ослепен
во пустината на својата мечта:

тогаш, кога јас ве видов,
давам утеха – место горчина и немоќ:
утехата на пролетните листови
и радоста на белите лилии
и диви рози, зрели гроздови
во чумата на есенската чистота,
и нар, и ананас – и мостови
- од тишина, коприна и кристал –
простирам јас пред вашата тага
кон пир кој секогo за гостин го вика

- од злато и лазур и чистота! -

ЛОЕНГРИН

Да бидеш светлиот херој
на непоткупливата насмевка,
што понел во својата насмевка
зора и злато и покој –

без меч и слава во крвав бој
- тенор на штедрата насмевка -
да биде твојата насмевка
единствениот подвиг твој –

почеток, крај, ред и број
да ја нема твојата насмевка,
да гасне сè во таа насмевка:
и злост и скрб и страст и пот –

незадржливиот порој
на деновите во твојата насмевка
да ја сплете Вечната насмевка
и непорекливо чист и свој

да го следиш тивкиот хобој
на својата среќа со насмевка –
и тоа само да биде насмевка,
без Како, Зошто, Кога и Кој?

и да пристапиш – тих херој –
на брегот од својата насмевка
- бел – да одговориш – и со насмевка:
„Благодарам, Лебеду мој!“

ОД КНИГАТА „AS DUR“

ALEGRO VIVACE

Срцето ми бие!

лелек со свечена радост надвор пред светот –
во ушите ми вијат
црвените волци на мојата крв –
и моите нерви треперат –

: О празник и ужас!

Боите ликуваат во градините, по плоштадите, по плакатите –
и ветер шиба и ја развева мојата душа –

: старото искинато знаме:

над врели тврдини –

го вејам. - -

Јас чекам. Сам. Ги победувам годините:
и зреам.

PRESTO

Јас сум заљубен во вас! Јас ве сакам! Јас страдам!

- Ќе ве следам до гроб! Насекаде, в след!

Од сто метри надолу по скалите паѓам

- во ресторанот, пред вас на колена

(вљубен и блед).

Низ тајни врати детективи по мене

ме следат и демнат (јас го знам тоа)

и очаен, среде пусти полиња, ги повикувам
кон мразниот ветер, ноќта и дождот...

И врзан на крстот со јаже,
јас во морето се фрлам –
НО ОДНОВО МЕ ИЗВЛЕКУВААТ НАДВОР...

Денови и ноќи без сон...
Со разбојнички чети
јас бегам

по планински патеки...
Јас легнувам
за сон –
и сонувам потери
по моите траги...

Макс Ланда ме гони.
Макс Ланда ме бара –
јас бегам
по планински патеки, стрмнини –
Макс Ланда ме гони со револвер в рака...

Јас бегам... И знам
- пам! пам! –
дека ме убил
тој беше, со лик, изјуден од бес и жестокост
- пам! пам! -

О ужас и вик во невините филмови,
одразени во искрата на светлиот кокс.

FINALE

Со дваесет и четири громовни удари
часовникот го завршува својот круг.
До тука.
И утре ти ќе бидеш одново ти
- сам среде Бога –

Ужасот сторак
на времето

со нозе, со раце,
со дланки, со прсти, со лакти

бие

- од исток до запад -

тревога

по скинатиот крвав барабан на моето срце...

И во еден миг секнува крвта.

И тука завршува песната.

DA CAPO

КРСТЈУ САРАФОВ

Ти во себе носиш една ужасна и прекрасна есен:

Надвиснати божилаци од маченичко сребро –
Месечина – проектор – ултравиолет:

Блед –

во мигот на страшната тишина
намовнуваат две закашкани раце –
по нив дамки од розова детска крв:
- О мајко, како прскаа неговите ковчиња! -
И ете ја втората месечина:
надвиснати божилаци од маченичко сребро –
и шепот на ужас.

И ете ја третата месечина.

Низ сините стакла однадвор
и посинетата удавена невиност:

- Браќа, запрете, слушнете!

Камбаните на целата земја –
на сите цркви, манастири, параклиси
- ќе бијат – треба – траур.

Еден голем, огромен, сенароден траур!

Ти во себе носиш една ужасна и прекрасна есен.

И секој збор е песна –

Сонот се престорува во видение:

и ете го третото преображение на Бога...

- И се прашувам: каде се случува сето тоа,
за кое станува збор во песната?

КОШМАР

(Качалов во Иван Карамазов)

Јас се враќам: - исплашен, растреперен, без моќ,
разнебитен во отстапување и во неред - :
како после некој несрекен брумер.

Влегувам: блед, црн:

и ја задавувам свеќата во беспоштедната ноќ –

Во паничен бег

стапалата по моите стапки паѓаат

Во мрачна бездна –

Надвор снег, непријателот и ноќта –

Овде сум сам; овде е никаде; надвор од светот;

Никаде – Никогаш – Никој –

(И рече безумно во своето срце: не постои Бог!)

Ха!... ти си одново тука, непријателу!

Ограден сум од секаде – без излез:

Кој си ти?

Сатана sum et nihil humanum...

Ха-ха!... Ти напаѓаш со безброј искушенија, злоби,
измами

Душо моја –

таму ги собираш сите осквернети партали во мојата душа

- раскинатите знамиња -

сатано,

и ме влечеш во безумен поход:

Каде? - - Без крај...

- Бескрај! –

- Простор; Време; Мраз...

Квадрилиони... Квадрилиони... Квадрилиони...

Ниту крај... ниту рок...

- Постои ли Бог?

Изговори бестрастно.

Најпосле го фаќам твојот поглед; кој си ти?

Знам.

Ти си Јас.